

Històries del Jabal Qaun

800 anys enrere...

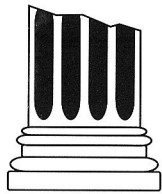
El 9 d'octubre de 1238 entrava victoriós a la ciutat de *Balansiya* el rei Jaume I. Després d'hissar el penó de la conquesta sobre la torre d'Ali Bufat –que custodiava una de les set portes de la muralla que tancava la futura València cristiana– el monarca català encetà el procés de construcció d'un regne nou. En aquest moment de glòria que la història ha consagrat amb uns protagonistes únics, els conqueridors cristians, va començar també el relat paral·lel, menys apoteòsic, dels moriscs valencians. L'últim emir de *Balansiya*, Zayyan ibn Mardanix, va intuir-ne ben prompte el desenllaç i en lliurar les claus de la ciutat al Conqueridor va apel·lar al seu caràcter conciliador i tolerant: “A la ciutat de València conviuen musulmans, gent noble del meu poble, amb cristians i jueus. Espere que sàpia governar-los perquè

continuen vivint en la mateixa harmonia i treballen aquesta noble terra conjuntament. Ací, durant el meu regnat, eixien les processons de Setmana Santa i els cristians professaven la religió amb llibertat, ja que l'Alcorà reconeix Jesucrist i la Mare de Déu. Espere que concediu el mateix tracte als musulmans de València”.

Efigie de la font de la plaça Major
d'Alcalà de la Jovada

La màxima d'Ibn Mardanix fou respectada oficialment i al Regne de València els mudèjars –els musulmans incorporats als territoris cristians– van poder mantenir la religió i els costums propis. Però, en la pràctica, el substrat d'aquesta societat multicultural i multiconfessional, on conviuen 120.000 musulmans, 65.000 cristians i 2.000 jueus, era

un sistema feudal dominat pels ciutadans de ple dret, els cristians vells, sobretot catalans i aragonesos, que repoblaren el nou regne.

Indignat pels abusos continus contra la població musulmana, un fill de la nostra comarca, el cabdill Al-Azraq ("el dels ulls blaus"), va liderar des de la vall d'Alcalà tres sublevacions contra Jaume I. Al-Azraq, a qui la vila natal, Alcalà de la Jovada, encara recorda orgullosa en la font que presideix la plaça del poble, va mantenir viva la resistència durant tres dècades i per la causa va perdre la vida, l'any 1276, en la batalla d'Alcoi.

Tanmateix, malgrat les conversions de les mesquites en esglésies, la marginació dels musulmans en els ravals de les ciutats, les confiscacions de béns que passaren a enriquir els patrimonis dels nous senyors cristians i moments molt durs com l'assalt de la moreria de València el 1455, la convivència de les diferents cultures, entre cordial i tensa, es va mantenir fins al segle XVI. Durant la Revolta de les Germanies, l'alçament dels gremis artesans de València i Mallorca contra la noblesa, els mudèjars es convertiren en el punt de mira dels agermanats perquè defensaven, fins i tot amb les armes, als nobles, als senyors, en contra dels agermanats. Així, en la Germania

es decretà el bateig forçós dels moros per a igualar-los amb els cristians i, així, trencar la relació de vassallatge que tenien a favor dels nobles. En sufocar la rebel·lió, el 1525, Carles V va optar per afirmar la validesa de les conversions dels que havien hagut de decidir entre la fe cristiana o la mort. Aquests mudèjars batejats reberen el nom de *moriscs*. Els musulmans que no acceptaren la imposició hagueren de marxar a l'exili.

A la Marina Alta, els habitants de pobles com ara Gata, Pedreguer o Xaló s'enfrontaren al despotisme monàrquic i es feren forts a la serra de Bèrnia en un intent desesperat per mantenir-se fidels a l'Islam que, inevitablement, va acabar en rendició. Els dissidents s'acolliren a un perdó reial i, per a la majoria, va pesar més l'estima per la terra que la religió, a l'hora d'elegir entre la conversió o el desterrament.

Així, doncs, es va tancar l'època de tolerància i convivència que el rei Jaume I i l'emir Zayyan ibn Mardanix van intentar inaugurar en les albors del Regne de València. Per als moriscs valencians s'encetaven els darrers anys, els més trists i incerts, en la terra que sempre havien habitat.